

byl totiž profesor Eligijus Raila z univerzity ve Vilniusu, jenž se věnoval pedagogickým aktivitám vilenského biskupa Ignacyho Jakoba Massalskiego (1727–1794). Právě v diskuzi k tomuto příspěvku se ukázalo, jak úzce může být u řady polských historiků propojena gadamerovská „Geworfenheit“ a jejich badatelský „Entwurf“, neboť do debat vstoupil člen honorárního výboru krakovské konference profesor Adam Massalski. Přímou s KEN pak nesouvisel referát druhého zahraničního účastníka konference o *Komisji Edukacji Narodowej*, jímž byl autor této krátké zprávy, který zkoumal vztahy mezi učiteli a žáky v řádových školách (jezuitských a cisterciáckých) barokní Prahy.

Další skupina přednášejících zahrnovala badatele, kteří se věnovali „druhému životu“ KEN. U některých, jako byl specialista na polské politické dějiny 18. století Henryk Palkij z Jagellonské univerzity, bylo zaměření jejich referátů na dějiny nové, ba nejnovější poněkud překvapivé, ale rozhodně ne bez zajímavosti. Ze široké škály příspěvků týkajících se 19. a 20. století zmiňme alespoň vystoupení varšavského historika Karola Poznańskiego, jenž přednášel o pozdějších školských reformách Aleksandra Wielopolskiego (1803–1877) nebo Władysława Szulakiewicz z *Uniwersytetu Mikołaja Kopernika* v Toruni, zabývající se odrazem jubilejních oslav KEN v polské historiografii pedagogiky.

Zvláštní okruh příspěvků, které zasahovaly do obou chronologicky vymezených skupin, pak představovala pramenovědná vystoupení. Zde je třeba zmínit heuristickou sondu Juliana Dybiece, žáka proslulého Henryka Barycze, k tématu KEN v krakovských archivech a knihovnách, obecně pojatý referát Kazimierze Koraba o primárních a sekundárních zdrojích informací k dějinám KEN nebo příspěvek badatelského tandemu Michał Nowicki a Krzysztof Ratajczak, zaměřený již na konkrétní prameny ke studiu KEN v arcidiecézním archivu v Poznani. Známa historička Stefania Maria Walasek zkoumala ve svém zajímavém vystoupení širokou škálu dokumentů z archivů ve Vilniusu a Lvově, v nichž figurují učitelé KEN. Ve všech přednesených příspěvcích bylo patrné, že pro polskou historickou obec není *Komisja Edukacji Naukowej* pouze badatelským tématem z dávné minulosti, ale životem pulsující součástí tradice, kterou je třeba udržovat a dále kultivovat.

Nakonec je nutno zmínit, že nejen samotná akademická jednání, ale také veškeré zázemí konference bylo pojato velkoryse s typickou polskou pohostinností, počínaje ubytováním, přes slavnostní pohoštění až po nezapomenutelné vystoupení studentského hudebního tělesa Uniwersytetu Pedagogicznego. Organizátorům konference proto patří velký dík.

Jiří Wolf

Konference *Post illa verba*, Plzeň, 5. března 2015

Mistr Jan v Hus má v povědomí těch Čechů, kteří prošli tradičním systémem školního dějepisu, většinou jednu „lidskou“ tvář – pro střední generaci ji zpodobňuje ve svých neuvěřitelných kinematografických proměnách Zdeněk Štěpánek, pro mládež po letošním květnovém uvedení nového historického filmu to bude nejspíš podoba herce Matěje Hádky. Mistr Jan Hus na dějepisných hodinách v české škole také prožívá jeden jediný ústřední dramatický příběh, který začíná kolem roku 1370 v jihočeském Husinci, eventuálně v roce 1402 v Betlémské kapli a končí na kostnické hranici v létě roku 1415. Z jistého hlediska je dobře, že je tomu právě tak. Školní dějepis, tak, jak se tradičně „formoval“ do dnešní podoby, totiž kreslí obraz velkého reformátora katolické církve v duchu hodnotných děl

českých historiků – Františka Palackého, Josefa Macka, Františka Grause, Františka Kavky, za mladší generaci pak Františka Šmahela a Petra Čorneje – barvitě, vrstevnatě a v určitém slova smyslu jednoznačně.

Samotný Husův příběh i díla uvedených autorů znamenají pro český dějepis hodnotu, kterou lze srovnat jen s nemnohými. Tuto hodnotu nebylo dost dobře možné významněji pokřivit ani usilovnými ideologickými tlaky v dobách vzdálené či nedávné minulosti. Politická a společenská objednávka, pro niž byly (a dosud jsou) školní učebnice vždy tím nejlákavějším prostředím, nás dodnes zaráží např. zadáním pro výuku husitské doby třeba v období pětisetletého výročí Husovy smrti (zajímavé cenzurní zásahy v roce 1915) či zcela jiným, ovšem stejně zarputilým zadáním z roku 1955. A přesto... Husův obraz a jeho příběh ve školách zůstával ve své základní hodnotě nezměněn. Profesor Jan Kumpere k tomuto tématu na didaktické konferenci katedry historie Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni výstižně uvedl: „*Možná i proto, nástup svobodného a necenzurovaného bádání po roce 1989 sice přinesl vítanou názorovou pluralitu, ale ohledně Husa k zásadní proměně paradigmatu nedošlo. Dokonce byla patrná i jistá snaha katolických kruhů po vyrovnání s Husem, v rámci ekumenických snah Jana Pavla II. Vícevrstevné a komparativní bádání Husův obraz naopak prohloubilo. Samozřejmě, lze se setkat u pokleslé publicistiky s módním přehodnocováním Husa a husitství, ale vesměs se jedná o názory rádoby objevené, ve skutečnosti opakující vyčpělé ultrakonzervativní katolické názory a sudetoněmecké protičeské a protihusovské výpady.*“^{1]}

Jak tedy vyprávět Husův příběh v dnešním moderním školním dějepisu? Současný učitel má mnoho možností, jak učivo pojmout – doufejme, že ne ve smyslu alternativního obsahu či jeho „nových“ pojetí, ale jistě v oblasti didaktických prostředků a forem. Právě takové kreativní metody, formy a prostředky z oblasti didaktiky představila konference katedry historie s názvem *Post illa verba*, konaná 5. března 2015. Nepřeberné množství zajímavých, účelných a smysluplných didaktických metod a také jejich přesvědčivá prezentace vytvořily program celodenního jednání učitelů základních a středních škol Plzeňského a Karlovarského kraje. Mistr Jan Hus v uměleckých textech, v textech dokumentů a dobových pramenů, Jan Hus v ilustracích, v dokumentárních filmech a v ukázkách filmů uměleckých, Jan Hus v didaktických exkurzích na místa „národní hrdosti“, Jan Hus v IT aplikacích pro práci dětí na školních tabletech, Jan Hus v dílčích didaktických aktivitách... – své metodické návrhy ze všech těchto oblastí představili západočeští pedagogové na plodném plzeňském jednání.

Motivací k pracovní části konference se staly úvodní referáty Jana Kumperey *Janův druhý život aneb Hus v deseti zastaveních*, Karla Řeháčka *Husovy „oslavý“ ve viru války 1915. 500 let od Husovy smrti na plzeňských školách* a Ladislava Voldřicha *Jan Hus mezi církvemi*. Dále už konferenční jednání samotní učitelé přetvořili ve svých vystoupeních spíše ve svébytný seminář či workshop, který nabízel jak dílčí didaktické nápady, tak sofistikované a promyšlené metody s přesahem do jiných vyučovacích předmětů, dějepisných či jazykových tematických celků a průřezových témat RVP.

Plzeňské březnové setkání západočeských pedagogů na aktuální Husovské téma, jak rozhodně vyzněla i závěrečná výzva účastníků, založilo na KHI FPE tradici každoročních didaktických konferencí motivovaných aktuálními historickými výročími. Rok 2017 je v tomto smyslu lákavou nabídkou. Po několika návrzích samotných učitelů na zajímavá výročí se „sedmičkou na konci“ jsme se nakonec rozhodli vzpomenout 150 let od bitvy u Hradce Králové. Máme za to, že události prusko-rakouské války vhodně zastřeší metodické jednání o edukačně problematickém tématu dlouhého 19. století. Didaktické

1] Prof. PhDr. Jan Kumpere, CSc. na konferenci *Post illa verba*, FPE ZČU v Plzni, 5. 3. 2015 (www.khi.zcu.cz).

inspirace učitelů Plzeňského i Karlovarského kraje pro výuku politických, kulturních i vědecko-technicky pojatých dějin, pro dějiny každodennosti a dalších oblastí lidského života v předminulém století očekáváme tedy na jaře roku 2017 opět na pedagogické fakultě ZČU v Plzni.

Helena Východská

České, slovenské a československé dějiny 20. století X, Hradec Králové, 31. 3. – 1. 4. 2015

V desátém roce konání již dozajista lze hovořit či psát o tradici, a to i v případě, že se jedná o konferenci, v jejímž názvu se objevuje slovo dějiny či dokonce historie. Desátý ročník „Mezinárodní konference České, slovenské a československé dějiny XX. století“, uspořádaný Historickým ústavem Filozofické fakulty UHK a Muzeem východních Čech, proběhl ve dnech 31. března a 1. dubna 2015 v Hradci Králové. Jako vlastně vždy nabídla konference prostor především mladším, ba mladým profesionálním historikům, doktorandům a studentům z České republiky, Slovenska a dalších zemí.

Konference byla slavnostně zahájena 31. března za účasti velvyslance Slovenské republiky v České republice, pana Petera Weisse, děkanky Fakulty filozofické, paní Mgr. et Mgr. Pavlína Springerové, Ph.D. a ředitele Historického ústavu FF UHK, pana Mgr. Jiřího Hutečky, Ph.D.

Rozsah a pestrost studované problematiky a především velký zájem o aktivní účast přiměl organizátory k tradičnímu řešení, spočívajícímu v paralelní prezentaci příspěvků, a to ve třech konferenčních místnostech. V první den konference se účastníci a hosté mohli rozhodnout mezi jedenácti tematickými bloky, den druhý jich nabídl šest. To do jisté míry omezovalo posluchače, neboť zajímavé přednášky nezřídka probíhaly ve stejném čase, ovšem na různých místech. Po každém z bloků následoval kritický komentář vedený zkušenějšími, s problematikou i referátem seznámenými kolegy, a diskuse. Tento (spíše anglosaský) způsob vedení jednání byl v Hradci úspěšně použit již potřetí. Připomínky a náměty by mohly a měly účastníkům pomoci i při redakci jejich příspěvků do připravované kolektivní monografie.

První den konference zazněly referáty z bloků Prosazování nových státních myšlenek, Každodennost v období komunistického režimu, Člověk versus totalita, Dějiny ohýbání dějin, Československý trh v mezinárodních souvislostech, Průmyslové podniky jako zrcadlo dějin, Agrární problematika, Estetika a kultura, Bádání, věda a výzkum, Církevní dějiny a „Stýkání a potýkání živlu českého a německého“. Druhý den nabídl účastníkům bloky Zákon a pořádek, Svět médií a sdělovacích prostředků, Češi, Slováci a Čechoslováci za hranicemi, Československo a svět, Dějiny žen a ženy v dějinách a Biografie. Někdejší většinové zaměření účastníků hradeckých konferencí na politické dějiny tak bylo nahrazeno mnohem pestřejší škálou, a to nejen po stránce obsahové, ale i metodologické.

K úspěšnému a příjemnému průběhu celé konference bezpochyby přispěl společenský večer v Muzeu východních Čech, který kromě zajímavé komentované prohlídky a chutného pohoštění nabídl prostor a čas pro neformální diskusi i popovídání.

Miroslav Breitfelder